

Vergaderjaar 2015–2016

32 266

Prijsvorming in de agro-nutriketen

Nr. 8

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 november 2015

Hierbij ontvangt u de resultaten van de Monitor Duurzame Agrogrondstoffen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze monitor geeft inzicht in het aandeel duurzaam gecertificeerde palmolie, soja, koffie, cacao, kweekvis en groenten en fruit voor de Nederlandse markt in 2014. Voor hout is het meetjaar 2013.

Voor koffie, palmolie en soja monitoren de brancheorganisaties de voortgang zelf. Voor hout meet stichting Probos de voortgang. In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken heeft het CBS de methode van deze organisaties gevalideerd. Voor cacao, kweekvis en groenten en fruit heeft het CBS de voortgang zelf gemeten.

Voor palmolie, soja, koffie en kweekvis liggen de doelstellingen die de sectoren hebben afgesproken in de tijd het dichtst bij: deze moeten in 2015 dan wel in 2016 zijn gerealiseerd.

Voor hout, cacao en groenten en fruit liggen de doelstellingen verder in de tijd. Dit komt met name door de complexiteit van deze ketens, waardoor verduurzaming meer tijd vraagt. In het geval van cacao is het bijvoorbeeld zo dat miljoenen kleine cacaoboeren verantwoordelijk zijn voor de productie. Het kost tijd deze te bereiken en hun productie te verduurzamen.

Palmolie

In november 2010 heeft de Taskforce Duurzame Palmolie, bestaande uit 9 brancheverenigingen, het Manifest Duurzame Palmolie ondertekend. De doelstelling van het Manifest is dat uiterlijk eind 2015 alle voor de Nederlandse markt bestemde palmolie duurzaam is. In 2014 is 72 procent van het verbruik van palmolie door de Nederlandse voedingsmiddelenindustrie duurzaam gecertificeerd. Het aandeel van 72 procent in 2014 lijkt volgens de Taskforce voldoende om de doelstelling voor 2015 te halen.

Soja

In december 2011 hebben diverse partijen uit de sojaketen, maatschappelijke organisaties en het Initiatief Duurzame Handel (IDH) de intentieverklaring voor ketentransitie naar verantwoorde soja ondertekend. Het streven is dat Nederland in 2015 volledig is overgestapt op het gebruik van duurzaam gecertificeerde soja voor de productie van vlees, zuivel, eieren en andere voedingsmiddelen. Op basis van onderzoek van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) werd het sojaverbruik in Nederland destijds vastgesteld op 1,8 miljoen ton per jaar.

In 2014, het laatste jaar voordat de transitie voltooid zou moeten zijn, is 252,5 miljoen kilo gecertificeerde soja ingekocht volgens de standaard Round Table on Responsible Soy (RTRS). Dit is 17 procent van het beoogde volume. Daarnaast is volgens de sector nog een vergelijkbaar volume soja ingekocht als «op weg naar RTRS». Hierdoor zou circa eenderde deel van de in Nederland voor diervoeder gebruikte soja uit verantwoorde bron komen, voldoende om de Nederlandse vraag naar zuivel, eieren en vlees af te dekken. De sectoren geven bij monde van de Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO) aan dat het ontbreken van een marktvraag naar verantwoorde soja in exportmarkten de belangrijkste reden is dat de verdere transitie achter blijft. Voor een uitgebreide analyse over het achterblijven van de transitie en het streven en de inzet om toch tot 100 procent verantwoorde soja te komen, verwijs ik u naar de brief over de import van soja van 2 juni jl. (Kamerstuk 28 973, nr. 166). Een belangrijk element daarin is extra gezamenlijke inzet op de zogeheten «outreach»: de inzet om in andere belangrijke afzetmarkten de belangstelling te vergroten voor duurzaam geproduceerde zuivel-, ei- en vleesproducten op basis van verantwoorde soja.

Hout

In 2009 hebben de leden van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VNNH) en de Nederlandse Branchevereniging voor de Timmerindustrie (NBvT), in nauwe samenwerking met andere partijen in de houtketen, afgesproken het aandeel aantoonbaar duurzaam hout in de totale inkoop te vergroten. Aantoonbaar duurzaam betekent in dit geval gecertificeerd volgens FSC (Forest Stewardship Council) of PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes). Per productgroep zijn doelen vastgesteld: in 2015 is 100 procent van het naaldhout, 85 procent van het plaatmateriaal en 50 procent van het hardhout aantoonbaar duurzaam. De meest recente meting van duurzaam geproduceerd hout heeft betrekking op 2013. Het totale aandeel duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt was in dat jaar 74 procent. In 2011 ging het nog om 66 procent. Per productgroep waren de aandelen duurzaam geproduceerd hout in 2013 als volgt: 80 procent van het naaldhout, 79,7 procent van het plaatmateriaal, 40,4 procent van het tropisch loofhout en 20,7 procent van het gematigd loofhout.

Ik constateer dat er veel voortgang geboekt is bij naaldhout en plaatmateriaal en ben hoopvol dat de doelen voor deze productgroepen gehaald worden dit jaar. De achterblijvende resultaten bij tropisch en gematigd loofhout zijn een punt van zorg. Er wordt momenteel door de sector gewerkt aan een voorstel om ook voor deze productgroepen het markt-aandeel duurzaam geproduceerd hout te verhogen. Er is een nieuwe marktmeting voorzien in 2016, die zal gaan over het jaar 2015. Voor een uitgebreide analyse over het aandeel duurzaam hout, evenals het volledige rapport *Duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt in 2013*, verwijs ik u naar de brief van 15 juni j.l. (Kamerstuk 30 196, nr. 331).

Koffie

In 2014 was het marktaandeel duurzaam gecertificeerde koffie 50 procent. Het aandeel duurzaam gecertificeerde koffie is daarmee gelijk gebleven aan 2013. Dit wil niet zeggen dat er geen ontwikkeling is geweest in de sector. Het aandeel duurzaam wordt gemeten door middel van de aanwezigheid van de keurmerken Fairtrade / Max Havelaar, UTZ Certified, Rainforest Alliance en Organic op de verpakking. In de koffiesector is een ontwikkeling gaande waarbij bedrijven duurzame producten niet meer van een keurmerk voorzien, maar via bedrijfsprogramma's of op andere wijze aan duurzaamheid werken. Dit is niet zichtbaar in het hierboven genoemde cijfer. In gezamenlijk overleg met betrokken partijen zal bekeken worden hoe deze inzet het beste gewaardeerd, en indien mogelijk, meetbaar gemaakt kan worden. De leden van de Koninklijke Vereniging voor Koffie en Thee (KNVKT) hebben als doelstelling dat het aandeel duurzaam gecertificeerde koffie in 2015 op 75 procent moet liggen. Aangezien er in 2014 geen groei lijkt te zijn in het gebruik van gecertificeerde koffie via de gangbare keurmerken, lijkt het voor de sector een grote uitdaging het gestelde doel te bereiken. Ik ben hierover in goed overleg met de sector.

Cacao

In 2010 heeft de Nederlandse cacaosector een intentieverklaring getekend om te komen tot een 100 procent duurzame cacaoconsumptie in 2025. In de intentieverklaring is een aantal mijlpalen geformuleerd. In 2015 zou 50 procent van alle cacao die gebruikt wordt in cacao-producten voor de Nederlandse markt duurzaam moeten zijn en in 2020 80 procent. Het monitoren van de voortgang is complex omdat cacao in veel verschillende producten als ingrediënt gebruikt wordt. Het aandeel duurzame cacaoconsumptie is dit jaar voor het eerst gemeten door middel van scannerdata van Nederlandse supermarkten. Deze gegevens worden gecombineerd met gegevens van het LEI over welke consumentenartikelen duurzaam gecertificeerde cacao bevatten. Op basis van het percentage cacao in de producten uit de scannerdata berekent het CBS vervolgens het aandeel gecertificeerde cacao. Het nadeel van deze methode is dat het alleen de producten meet die via het supermarktkanaal worden afgezet. Het is derhalve geen volledige meting van de hele Nederlandse cacaoconsumptie, maar wel een meting op basis van werkelijke verkopen en een meting die jaarlijks betrouwbaar herhaald kan worden. Voor 2014 komt het CBS uit op een aandeel van 58 procent duurzame cacao in de Nederlandse supermarktconsumptie. De cacao-sector is daarmee in dit afzetkanaal de doelstelling voor 2015 al voorbijgestreefd. Ik ben dan ook hoopvol dat het streefdoel gehaald kan worden en blijf de sector actief ondersteunen om verdere stappen te zetten op weg naar 100 procent duurzame cacaoconsumptie in Nederland.

Kweekvis

De leden van het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) hebben als doelstelling om in 2016 in Nederlandse supermarkten enkel nog tilapia en pangasius te verkopen die is gecertificeerd volgens de richtlijnen van de Aquaculture Stewardship Council (ASC). In 2014 was 98 procent van de verkochte pangasius en 99 procent van de verkochte tilapia ASC-gecertificeerd. De doelstelling van het CBL is dus zo goed als gehaald.

Groenten en fruit

Vorig jaar heeft mijn voorganger de ambitie uitgesproken de monitor over 2014 uit te breiden met groenten en fruit. Het Sustainability Initiative Fruits and Vegetables (SIFAV), bestaande uit retailers, handelaren en maatschappelijke organisaties, heeft als doel om de import van groenten en fruit uit Afrika, Azië en Zuid-Amerika 100 procent duurzaam te maken in 2020. Het CBS is dit jaar begonnen met het meten van de voortgang van het aandeel duurzaam gecertificeerde bananen, omdat de banaan de best verkochte tropische vrucht is in Nederland. Net als bij cacao is het aandeel duurzame bananen gemeten door middel van scannerdata van Nederlandse supermarkten. Deze gegevens worden gecombineerd met gegevens van het LEI over welke merken duurzaam gecertificeerd zijn. Zo wordt het volume van de verkochte duurzame bananen vergeleken met het totale volume van verkochte bananen. Op deze wijze komt het CBS uit op een aandeel van 50 procent duurzaam gecertificeerde bananen, verkocht in supermarkten. Het is mijn streven de monitor volgend jaar uit te breiden naar meer productgroepen.

Het CBS heeft de resultaten en methodologische verantwoording op haar website gepresenteerd: www.cbs.nl/landbouw

Daarnaast heeft ook de Nederlandse bloemen- en sierteeltsector, bestaande uit retail, veiling en handelaren, de afgelopen jaren flinke stappen gezet op het vlak van verduurzaming door middel van het Floriculture Sustainability Initiative (FSI). Met steun van het Ministerie van Economische Zaken heeft FSI onder meer een «Equivalency Tool» ontwikkeld om de diverse standaarden en keurmerken in de sector onderling vergelijkbaar te maken. In vervolg hierop ondersteunt het Ministerie van Economische Zaken FSI bij het vergroten van de Europese afzetmarkt voor duurzaam geteelde bloemen.

Het nauwkeurig monitoren van de voortgang blijft onverminderd belangrijk. Zo raken we de doelstellingen niet uit het oog en maken overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties gezamenlijk ambities waar. Het blijft daarbij van groot belang dat het bedrijfsleven en de overheid, ieder vanuit zijn eigen specifieke rol en verantwoordelijkheid, samenwerken in het realiseren van deze doelstellingen. Evenals in afgelopen jaren ondersteun ik deze samenwerking onder meer via mijn inzet in de Alliantie Verduurzaming Voedsel en de Top-sector AgroFood. Daarnaast vindt er met enige regelmaat tussentijdse afstemming plaats over beleid, inzet en resultaten tussen bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld in de tripartite overleggen over duurzame soja en palmolie. Het kabinet levert daarnaast via het Initiatief Duurzame Handel (IDH) een directe bijdrage aan het verduurzamen van handel door sectoren en bedrijven, samen met maatschappelijke organisaties.

Op basis van deze resultaten concludeer ik dat met de aanpak waarbij het bedrijfsleven het initiatief neemt en de overheid waar nodig ondersteunt al stappen zijn gezet en er tegelijkertijd voor de komende jaren nog uitdagingen zijn. Nederland loopt in Europees en mondiaal perspectief voorop. Ook de rol van maatschappelijke organisaties als aanjager en bron van kennis mag daarin niet worden onderschat.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam